

I M A

Gyöngyösi Istvánné, Csehi Ágnes koporsója mellett

Marosvásárhelyt, 1883. február 7-én, Vargyasra szállítása alkalmával.

Örökkévaló Isten, mennyei édes Atyánk! Mélyen megilletődve, s fájdalom terhe alatt roskadozva állunk e gyászos koporsó körül, melyben a páratlan hűségű élettárs, gyermekeit önfeláldozásig szerető édes anyja, s jó keresztény nő hült tetemei fekszenek!

Az önfeláldozó szeretet vezérelte őt pár hét előtt, a távolból ide gyermekei és unokái körébe, hogy elhagyva kedves hajlékát, s a szeretett férjét, itt találja fel ismét otthonát gyermekei között, s öntse ki rájuk keble érzelmeinek melegét, hogy boldogítva legyen boldog!

De alig küldéd az élet angyalát kedves ajándékával a családhoz, s alig engedéd az édes nagyanyai örömet élvezni a kis unokának hiveid közé való beavatása felett, kevés időre eljött a halál angyala is megvenni áldozatát, azon jó nagyanyában s édes anyában, a ki „örülni jött az örülőkkel“, s im e hajlékban, e szivekben a várt öröm és boldogság szomorúsággá és gyászszá változott, megerősítvén azon tapasztalatunkban: hogy „sohase tudhatjuk, mire lépünk ki hajlékunkból“, s hogy „még a te angyalaidnak sem engedtélt változhatatlan erősséget.“

Ugy van, örökkévaló Isten! megdöbbenve halljuk a mulandóság ígét, megdöbbenve látjuk magunk körül, hogy nincsen e földön senkinek és semminek változhatatlan erőssége, látjuk: hogy „megszárad a fű és annak virága elhull“; látjuk, hogy a kősziklák is elporlanak, erős várak s emlékoszlopok rombadólnak, „rájuk fuval az urnak szele, s kevés idő múlva helyök sem ismeri többé őket“, mi pedig halandó emberek „megemésztjük esztendeiket, mint a beszédet, s érezzük, fájdalmasan érezzük, hogy a legbiztosabb alapon és erkölcsi érzelmeinken nyugvó szülői, gyermekei és házastársi szent szövetségünk édes kötelékei is ki vannak téve a mulandóság hatalmának, midőn út a megválás órája, a kérlelhetlen halál fülünkbe kiáltja: „por vagy és porrá kell lenned.“

De nem esünk kétségbe, nem veszünk reményt még a „siralom völgyében s halál árnyékában is“, mert ott is érezzük, hogy a mi Istenünk szeretet, ő a mi mennyei atyánk, örök szeretet, s a szeretet lelkét lehellelte a mi keblünkbe is, s a kik igaz szeretetben élnek, túlélik a halál óráját övéik és minden jók szívében, lelkében, itt e földön és az örökkévalóságban, mert „a szeretet erősebb a halálnál és soha el nem fogy“, szent hitünk pedig állítja: hogy „boldogok a halottak, a kik az Úrban hálnak meg, mert megnyugosznak az ő fáradságaiktól, s cselekedeteiknek jutalma követi őket.

A halottak megnyugosznak cselekedeteiktől és fáradságaiktól! Igen, a mi idvezült halottunk is megnyugodott, nem cselekszik, nem fárad többé a szeretet munkáiban.

De nem, nem valának ezek fárasztók ő reá nézve, ő ezekben sohase fáradott meg, sőt méltán elmondható Jézussal: „az én terhem könnyű, az én igám gyönyörűség.”

Testi épséggel, szívjósággal, lelki nemességgel lépve be a társadalomba, megszentelte annak minden átélt viszonyait. Boldog volt azon házassági szövetségben, a mely által egy az Úr szőlőjében munkáló, s mindvégig hiv élettárhoz köté sorsát. A világ szerint egyszerű és szerény állást becsültté, s tiszteltté segítette tenni férjének akkor, midőn az az által hirdetett keresztényi eszméket megvalósította családjában, s tágabb környezetében. Gondosság, takarékoság és munkásság által a keveset megsokasította, s a mellett, hogy javaiból a szűkölködőknek segített, családjának illő kényelmet szerzett. Megérte azt az örömet, hogy nagy gonddal nevelt gyermekeit elhelyezve lássa és unokáitól nevét gyagyogni hallja.

Szívjósága messze vidéken ismeretes volt, nyájasan, kedvesen fogadta vendégeit, barátait, sorstársait, s ki egyszer társaságát élvezhette, nem feledte többé megnyerő modorát, kedvességét; rokoni szeretetének fogyhatatlan melegével ölelte közel s távol rokonait s többeket nevelt anyai gondos ápolással, erkölcsi és szellemi gyöngéd oktatással.

A vallásosság volt lényegének egyik legsajátabb alapvonása, s ezt fejezte ki ő az élet aprólékos viszonyaiban éppen úgy, mint az Úr házának buzgó látogatásában; nemcsak felhangzó fohász, de valóban életszükség kifejezése volt nála a zsoltáriró szava: „Uram szeretem a te házában való lakást.” — Bizony Urunk Istenünk! a szeretetnek ily szép és ékes jeleivel tündöklő 44 évet magában záró boldog házassági szövetség, 71 évre terjedő s igaz keresztényi szeretetben és vallásosságban elhunyt élet ellenmondhatlanul bizonyítja, hogy „a szeretet erősebb a halálnál és soha el nem fogy.”

Szeretet Istene! e hit békíti ki lelkünket, elhunyt szolgáló leányod, keresztény felebarátnénk elvesztése felett; ez ad erőt szívünknek a fájdalom súlyát hordozni, mert azok a könyvek, melyek a hiv élettársért s a jó édes anyáért hullanak a gyászos koporsóra, az a részvét, mely az őszinte tisztelők részéről nyilatkozik a fájdalomba borult arcokon a végtisztesség megadásában, ez a részvét, ezek a könyvek biztos jelei azon szeretetnek, mely a megboldogultnak szívért egész éltén át övéi, s minden jók iránt dobogtatá, s a mely jövőre is örök kötelékkel fűzi össze a most elváltakat, s miként szeretet volt a multban a gyászba borult család boldogságának forrása, úgy az lesz jövőben is édes reményöknek szilárd alapja; s miként, végre, szeretetben imádott téged, mennyei legjobb Atyát, úgy hiszszük azt is, hogy őt a szerető lelkek örök boldogságából részesited dicső országodban!

Gyermeki bizalommal kérünk azért, végetlen szeretetű Atyánk, jelenjél meg vigasztaló szent lelkeddel a bánatos szívü kesergőknél,

a kiket a hiv élettárs, a jó édes anya és kedves rokon elvesztésében mérhetetlen veszteség ért! Értesd meg az élete felét elvesztett férjjele, hogy még a halálban sem fogy el az őle egymás iránti szeretetök, s őt ezután is boldogítod az együtt átélt kedves emlékek által. Harmatozz enyhületet lankadó életére azon szent igéből, a melylyel ő már anynyi bánatos és vérző szivet megvigasztalt és meggyógyított!

Az idvezült önfeláldozó szeretetét ezután is lebegtesd szüntelen hálás gyermekei és unokái felett, hogy tanuljanak és lelkesüljenek a szerint élni és munkálni. — A szerető rokonok és ismerősök előtt tartsd emlékezetben az ő nemes lelkületét, szívjóóságát és nyájas magaviseletét, hogy azok buzdittassanak igaz atyafiui szeretetre. Mindnyájunkat, pedig, kik őszinte részvétellel jöttünk megadni a végtisztességet, tanits bölcsen számlálni napjainkat, hogy jól töltött élet után, nyugodt legyen meghalásunk, s jövő életünk kedves emlékü szeretteink szívében, lelkében és boldog az idvesség örök honában! Amen.

Kelemen Albert,

marosvásárhelyi unit. pap és esperes.

AZ UNITÁRIUS EGYHÁZ SZERTARTÁSI FORMULÁI.

„Nem minden, a ki azt mondja, Uram, Uram, menyen be a menynek országába, hanem az, a ki cselekszi az én mennyei atyám akaratát“. Jézusnak eme figyelmeztetése jó önkénytelenül tollam alá, midőn az unitárius egyház szertartási formuláiról néhány észrevételt elmondandó vagyok. Ezzel összhangzásban az én erős meggyőződésem az, hogy az unitáriusok egyházát eddig sem a forma tartotta fenns ezután sem az fogja fentartani. Bármit összefoglalhatunk szép szavakba, ha azoknak szellemét nem tudjuk belecsepegtetni a gondunkra bizottak szívébe.

Midőn azonban ezt előre bocsátom, egyszersmind hangsúlyozni óhajtom, hogy én is szükségesnek tartom azt, hogy egyházunk szertartásaiban összhang legyen. Óhajtanám, hogy lelkészeink, vagy mások kitalálnák azt a legjobb formát, a melyen hiveink mindenike ugyanarról a magasztos lényegről szóló meggyőződését nyilvánítaná. Azonban ha ezt lehetségesnek gondolnám is a jelenre és a következő pár tiz évre, éppen nem tartanám annak az azután következőkre. A „Keresztény Magvető“ mult számában közölt nézetét Gyöngyösi István urnak, tehát csak abban az értelemben pártolom, hogy az elavult formák helyett, a mai igényeknek megfelelőket kell előállítani.

Az „Úri imát“ illetőleg abban a nézetben vagyok, hogy az sem nem unitárius, sem nem trinitárius egyház szertartási formula. A felett felekezeti szempontból, vagy közmegegyezéssel csak annyiban lehet itélni, a mennyiben az a kérdés forog fenn, hogy az isteni tiszteletnek e vagy ama részében használtassék-e, vagy nem. Ezentul teljesen a bibliai kritika dolga eldönteni, hogy azt milyen alakban irták és hogy kellene használni.

A bibliai kritika az Uri ima eredeti formájára vonatkozólag, nem éppen összhangzatosan nyilatkozik, és nem is nyilatkozhatik, mivel már a két synoptikus evangéliumban, (Máté VI, 9—13. és Luk. XI, 2—4.) nagyon lényeges eltérés van. A Máté-é sokkal hosszabb, mint a Lukácsé. Melyik felelt meg a Jézus imájának? Az első, mivel hosszabb, vagy az utolsó, mivel rövidebb? Sokan vannak, kik az első tartják eredetibbnek, de kérjük, hogy jogos alapon ragaszkodnak-e hozzá. Nem, mert a bibliai kritika általában nem tulajdonit nagyobb hitelességet a Máté evangéliumának, mint a többieknek, de nem főleg azért sem, mert ha ez ima Jézustól ered, a mi, hogy ugy van, mi kétségbe sem vonjuk, — akkor Jézus bizonynyal a lehető legkövidebb és legegyszerűbb szavakban mondta volt el részint azért, hogy egyszerű és kevés tanultságu követői könnyen megtarthassák, és részint azért, mert a pogány és fareziusi